

СОЛДАТЕНКО ОЛЕКСАНДР ІГОРОВИЧ

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Напрямок 8. СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРАКТИКА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД.

ПОТЕНЦІАЛ МИСТЕЦЬКОГО ТУРИЗМУ ДЛЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

Анотація

У статті автор обґрунтовує важливість мистецького туризму для сучасної туристичної індустрії в Україні та його значний потенціал завдяки багатій історико-культурній спадщині, численним фестивалям, театрам, музеям і арт-просторам. Окрему увагу приділено Чернігову та Чернігівській області, де описані перспективні мистецькі локації та події. Також розглядаються світові тенденції в мистецькому туризмі, зокрема цифрові технології, міжнародні фестивалі та екологічні арт-простори, для розвитку яких необхідна державна підтримка, інвестиції та інноваційні підходи.

Ключові слова: мистецький туризм, культурна спадщина, фестивалі, музейний туризм, театральний туризм, арт-туризм, соціокультурний розвиток, цифрові технології, міжнародна співпраця.

Мистецький туризм є важливою складовою сучасного туристичного ринку та відіграє значну роль у розвитку соціокультурного життя суспільства. Україна, маючи багату історико-культурну спадщину, різноманітні мистецькі традиції та унікальні фестивалі, володіє величезним потенціалом для розвитку цього напрямку туризму.

Передусім, мистецький туризм сприяє популяризації національної культури, залучаючи як внутрішніх, так і зарубіжних туристів до відвідування музеїв, галерей, театрів, музичних фестивалів та художніх виставок. В Україні вже існує низка подій, які мають міжнародне значення, наприклад, Одеський

міжнародний кінофестиваль; фестиваль сучасного мистецтва «ГогольFest»; Львівський книжковий форум та багато інших. Завдяки таким заходам, країна стає привабливою для культурного обміну та зміцнення міжнародних зв'язків [1].

Розвиток мистецького туризму також позитивно впливає на економіку України, сприяючи зростанню малого та середнього бізнесу у сфері готельного і ресторанного бізнесу, транспортних послуг та сувенірної продукції. Це створює нові робочі місця та стимулює розвиток регіонів, особливо тих, які мають значний культурний потенціал, але потребують економічної підтримки.

Важливим аспектом мистецького туризму є збереження культурної спадщини. Завдяки туристичному інтересу до історичних пам'яток, культурних об'єктів та мистецьких подій, відбувається активізація процесів реставрації та охорони культурних пам'яток. Це сприяє збереженню традицій та їх адаптації до сучасних умов, що дозволяє наступним поколінням долучатися до мистецького надбання.

Ось кілька прикладів напрямів мистецького туризму для Чернігова та Чернігівської області:

1. Чернігів – місто легенд і мистецтва

- Фестивалі та заходи:
 - Фестиваль класичної музики «Сіверські музичні вечори» – залучає українських та міжнародних виконавців.
 - Фестиваль аматорського театру «Свіжий вітер» – підтримує розвиток театрального мистецтва серед молоді.
 - «Зелена сцена» – культурно-мистецький проєкт із живою музикою, виставками та ярмарками [2].
- Галереї та арт-простори:
 - Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана – експозиції українського живопису та графіки.
 - Арт-простір «ChernihivArt» – сучасні виставки, майстер-класи, арт-перформанси [3].

2. Місця Чернігівської області, які є основою для розвитку мистецького туризму в регіоні та можуть приваблювати як українських, так і зарубіжних туристів:

- Качанівка – національний історико-культурний заповідник, пов'язаний із митцями XIX століття.
- Батурин – гетьманська столиця, де мистецький туризм пов'язаний з історичною реконструкцією та музичними фестивалями.
- Седнів – мальовниче місце, яке надихало багатьох художників [4].

3. Чернігів як центр музичного та театрального туризму:

- Чернігівський обласний філармонійний центр фестивалів та концертних програм – регулярні концерти класичної музики, джазові вечори, виступи оперних виконавців.
- Чернігівський обласний молодіжний театр – сучасні постановки, арт-експерименти, театральні фестивалі.
- Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка – поєднання класичних і сучасних вистав, театральні гастролі.

4. Візуальне мистецтво та майстер-класи

- Галерея сучасного мистецтва «Пласт-Арт» – місце виставок сучасних художників, скульпторів, графіків.
- Арт-резиденції та пленери в історичних локаціях – можливість для митців створювати роботи в унікальних культурних ландшафтах (Козелець, Новгород-Сіверський, Любеч).
- Майстер-класи з традиційного декоративного мистецтва – писанкарство, гончарство, витинанка, іконопис (зокрема, у Ніжині та Коропі).

5. Фестивалі та мистецькі події в регіоні:

- Фестиваль народної творчості «Поліське коло» (Новгород-Сіверський) – автентичний український фольклор, ремесла.
- Фестиваль історичної реконструкції «Любеч – місто князів» – поєднання історії, мистецтва та театралізованих вистав.

- Літературні читання та мистецькі зустрічі (Чернігів, Батурин) – популяризація творчості видатних письменників та митців регіону [2].

6. Розвиток арт-туризму та креативних просторів:

- Створення нових арт-кластерів у Чернігові – ревіталізація старих будівель під творчі простори, студії.
- Мурали та стріт-арт проекти – залучення українських та міжнародних художників до розпису міських фасадів.
- Арт-ярмарки та ремісничі фестивалі – можливість познайомитися з локальним мистецтвом і придбати унікальні вироби [3].

Усі ці ініціативи можуть сприяти розвитку мистецького туризму, залученню нових туристів та створенню культурного бренду Чернігова та області.

Однак, незважаючи на значний потенціал, мистецький туризм в Україні стикається з низкою викликів. Це недостатня інфраструктура, брак державної підтримки, слабка реклама та повільне міжнародне просування українських мистецьких подій. Для подолання цих проблем необхідно розробляти комплексні програми розвитку культурного туризму, впроваджувати інноваційні технології у сфері музейної справи, а також залучати приватних інвесторів для підтримки мистецьких ініціатив.

Україна повинна орієнтуватись на перспективи розвитку мистецького туризму у світі які визначаються глобальними трендами, технологічними інноваціями та зростаючим інтересом до культурної спадщини, а саме:

1. Інтеграція цифрових технологій у мистецький туризм через: віртуальні тури та доповнену реальність (AR/VR) (музеї та галереї впроваджують цифрові екскурсії, що дозволяє туристам відвідувати мистецькі об'єкти дистанційно); NFT-мистецтво та цифрові експозиції (нові форми мистецтва стають доступними через блокчейн-технології та цифрові виставки); інтерактивні мобільні додатки (допомагають туристам глибше занурюватися в історію мистецьких об'єктів).

2. Зростання популярності культурних фестивалів та арт-резиденцій через: міжнародні бієнале та арт-форуми (Венеційська бієнале, «Art Basel»,

«Documenta» в Німеччині) приваблюють тисячі туристів та інвесторів; фестивалі сучасного мистецтва («Lumiere Festival» у Ліоні, «Burning Man» у США) стимулюють розвиток креативної економіки; розширення арт-резиденцій, де художники з усього світу можуть працювати у творчих центрах і залучати туристів до процесу створення мистецтва [5].

3. Відродження і популяризація етнічного та традиційного мистецтва: підтримка локальних ремесел, майстер-класи з гончарства, ткацтва, народного живопису (наприклад, японське мистецтво кімоно, мексиканські алебріхес, українська писанка); екологічні арт-простори, де зростає інтерес до екологічно чистих музеїв та галерей, створених із природних матеріалів.

4. Розвиток мистецьких хабів та креативних кварталів через Глобальні арт-хаби: Лондон, Париж, Берлін, Нью-Йорк залишаються центрами сучасного мистецтва, а нові арт-кластери формуються у Сеулі, Дубаї, Лісабоні та креативні міські простори, наприклад, район Виньянка у Празі, Уинвуд у Маямі, 798 Art Zone у Пекіні, що перетворюють промислові зони на арт-центри.

5. Розширення тематики мистецького туризму через Гастрономічний туризм: оформлення ресторанів як арт-об'єктів (наприклад, ресторани з дизайном від Сальвадора Далі або арт-кафе в Амстердамі); музичний туризм – розвиток арт-фестивалів, де поєднуються живопис, театральні постановки та музичні виступи (наприклад, фестиваль «Coachella»); мистецький туризм для дітей – створення інтерактивних музеїв та творчих майданчиків для юних туристів.

6. Підтримка мистецького туризму на державному рівні через гранти та фінансування (уряди різних країн інвестують у реставрацію культурних пам'яток, відкриття нових арт-просторів), а також, міжнародні програми культурного обміну (Європейський Союз активно підтримує програми на кшталт «Культурна столиця Європи»).

Таким чином, мистецький туризм має величезний потенціал для соціокультурного розвитку України. Він не лише сприяє популяризації національної культури, але й створює сприятливі умови для економічного

розвитку, культурного обміну та збереження історичної спадщини. Успішна реалізація цього потенціалу можлива за умови комплексного підходу, що включає підтримку з боку держави, активну співпрацю між культурними інституціями та залучення широкого загалу до участі у мистецькому житті країни. Мистецький туризм продовжує активно розвиватися, адаптуючись до цифрових технологій та зміни культурних запитів. Поєднання традиційного мистецтва, сучасних технологій та стійких підходів створює перспективи для нових форм подорожей, де мистецтво стає не лише об'єктом спостереження, а й інтерактивним досвідом.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Український культурний фонд. Реєстр програми Знакові події. URL: https://ucf.in.ua/en/m_programs/5dbb55f2bfc13b3f7a50bfa2/register?type=received_applications (дата звернення: 10.02.2025).
2. Zruchno.Travel - національний туристичний портал. Чернігів фестивальний: 15 найяскравіших подій року. URL: <https://zruchno.travel/News/New/3761?lang=ua> (дата звернення: 10.02.2025).
3. Комунальна установа "Туристичний інформаційний центр" Чернігівської міської ради. Події. URL: <https://chernihiv.travel/ua/events> (дата звернення: 10.02.2025).
4. Мандруй Україною. Чернігівський обласний ТІЦ. Пам'ятки, 3D-тури, маршрути, гіді. URL: <https://discover.ua/companies/cernigivskij-oblasnij-turisticno-informacijnij-centr/trips> (дата звернення: 10.02.2025).
5. Суспільне культура. Організатори Венеційської бієнале 2024 презентували деталі виставки: на що очікувати відвідувачам. URL: <https://suspilne.media/culture/950727-ce-kolosalna-robota-aktor-akij-zigrav-u-filmi-kamin-papir-nozici-prokomentuvav-peremogu-filmu-na-bafta-2025/> (дата звернення: 10.02.2025).